

۳۸۸۱۸

۱۱ / ۱۱ / ۱۳۸۰

مرکز اطلاعات و مرکز علمی ایران
تعمیرات و تعمیرات

دانشگاه تهران

دانشکده حقوق و علوم سیاسی

پایان نامه

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد رشته حقوق بین الملل

موضوع:

رویه قضایی دیوان بین المللی دادگستری در رد ایرادات مقدماتی
نسبت به صلاحیت اجباری دیوان

015506

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر سید باقر میر عباسی

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر سید فضل اله موسوی

نگارش:

جمال کریمی راد

شهریور ۱۳۷۹

۳۸۸۱۸

● فهرست مطالب ●

صفحه	عنوان
	مقدمه
	بخش اول: مفهوم، سابقه تاریخی و اهمیت و شرایط تحقق صلاحیت اجباری دیوان و ایرادات مقدماتی و تصمیم دیوان در مقابل ایرادات مقدماتی
	قسمت اول: مفهوم، سابقه تاریخی و اهمیت و شرایط تحقق صلاحیت اجباری دیوان
۱.....	فصل اول: مفهوم صلاحیت اجباری
۱.....	مبحث اول: از لحاظ اصحاب دعوی
۲.....	مبحث دوم: از نظر موضوع دعوی
۳.....	مبحث سوم: رضایت دولتها
۴.....	فصل دوم: سابقه تاریخی صلاحیت اجباری
۶.....	فصل سوم: اهمیت پذیرش صلاحیت اجباری دیوان
۷.....	مبحث اول: تأثیر گسترش آئین صلاحیت اجباری دیوان در پیشرفت حقوق بین الملل
	مبحث دوم: صلاحیت اجباری دیوان ضامن رعایت قواعد حقوق بین الملل است (جنبه بازدارندگی صلاحیت اجباری دیوان)
۱۰.....	فصل چهارم: شرایط تحقق صلاحیت اجباری دیوان
۱۲.....	مبحث اول: صلاحیت شخصی
۱۲.....	گفتار اول: اعضای ملل متحد
۱۴.....	گفتار دوم: دولتهای امضاء کننده اساسنامه که عضو ملل متحد نیستند
۱۵.....	گفتار سوم: دولتهایی که به اساسنامه ملحق نشده اند اما حق رجوع به دیوان را دارند
۱۷.....	مبحث دوم: صلاحیت مادی
۱۷.....	گفتار اول: مبنای قبول صلاحیت

۱۸	گفتار دوم: روشهای پذیرش صلاحیت اجباری دیوان
۲۱	مبحث سوم: بروز اختلاف حقوقی معین
۲۱	گفتار اول: مفهوم اختلاف در حقوق بین الملل و ضرورت وجود آن
۲۲	گفتار دوم: اختلاف باید حقوقی باشد
	قسمت دوم:

ایرادات، مفهوم، اقسام آن و تصمیم دیوان در مقابل ایرادات

۲۴	فصل اول: مفهوم ایرادات
۲۴	مبحث اول: مفهوم ایرادات در حقوق داخلی
۲۵	مبحث دوم: مفهوم ایرادات در حقوق بین المللی
۲۶	فصل دوم: اقسام ایرادات
۲۶	مبحث اول: اقسام ایرادات در حقوق داخلی
۲۶	گفتار اول: ایراداتی که خواننده می تواند مطرح کند
۲۶	الف: ایراداتی که خواننده ضمن پاسخ از دعوی می تواند مطرح کند
۲۶	اول - ایراد عدم صلاحیت ذاتی دادگاه
۲۷	دوم - ایراد عدم صلاحیت نسبی دادگاه
۲۷	ب: ایراداتی که خواننده می تواند بدون پاسخ به دعوی مطرح نماید
۲۷	۱- ایراد عدم اهلیت قانونی مدعی
۲۷	۲- ایراد عدم توجه دعوی:
۲۸	۳- ایراد عدم سمت یا محرز نبودن سمت:
۲۸	۴- ایراد امر مختوم
۲۸	گفتار دوم: ایراداتی که خواهان می تواند به آن متوسل شود
۲۹	گفتار سوم: ایراداتی که خواهان و خواننده بر حسب مورد می توانند مطرح نمایند
۲۹	مبحث دوم: اقسام ایرادات در حقوق بین المللی

گفتار اول: ایراد به صلاحیت دیوان بین‌المللی دادگستری.....	۲۹
گفتار دوم: ایراد عدم رفتار متقابل (اصل رفتار متقابل Reciprocity).....	۳۱
گفتار سوم: ایراد مبتنی بر فقدان صلاحیت شخصی.....	۳۴
گفتار چهارم: ایراد مبتنی بر بی‌ارتباطی موضوع دعوی با دیوان.....	۳۶
گفتار پنجم: ایراد مبتنی بر اینکه دعوای مطروحه نزد دیوان مشمول صلاحیت ملی است.....	۳۸
گفتار ششم: ایراد مربوط به مرور زمان.....	۴۰
گفتار هفتم: ایراد غیر قابل استماع بودن دعوی.....	۴۰
الف: ایراد عدم استماع به دلیل عدم تکمیل مراحل دادخواهی در محل.....	۴۱
ب: ایراد عدم استماع بدلیل «حق حضور در دیوان» یا «ملی بودن دعوی».....	۴۱
گفتار هشتم: ایراد امر مختومه.....	۴۲
گفتار نهم: ایراد مبتنی بر توافق طرفین.....	۴۳
گفتار دهم: ایراد مبتنی بر قاعده استاپل Estoppel.....	۴۳
مبحث سوم: ایرادات مقدماتی آئین دادرسی و انواع آن, Preliminary objections, pfpreliminares Exceptions	
۴۴.....	۴۴
گفتار اول: ایرادات مقدماتی، آئین دادرسی و مهلت طرح آن.....	۴۴
گفتار دوم: انواع ایرادات مقدماتی.....	۴۵
اول: صلاحیت مورد استناد خواهان اصولاً وجود ندارد.....	۴۵
دوم: اختلاف مطروحه، تحت شمول عنوان اعلامی قرار نمی‌گیرد.....	۴۶
سوم: عدم مطابقت رسیدگی دیوان با اساسنامه یا قواعد دادرسی دیوان.....	۴۶
فصل سوم: تصمیم دیوان نسبت به ایرادات مقدماتی	۴۷
مبحث اول: تعلیق رسیدگی ماهوی.....	۴۸
مبحث دوم: تایید یا رد ایرادهای مقدماتی.....	۴۹
مبحث سوم: واگذاری ایرادات به مرحله رسیدگی ماهوی.....	۴۹

بخش دوم:

رویه قضائی دیوان در مقابل ایرادات مقدماتی عدم صلاحیت اجباری

- فصل اول قضیه کارکنان کنسولی و دیپلماتیک ایالات متحده در تهران (۱۹۸۰) ۵۱
- طرح بحث ۵۱
- مبحث اول: موضوع دولت ایران و دفاعیات ایالات متحده امریکا ۵۲
- گفتار اول: موضوع دولت ایران ۵۲
- گفتار دوم: دفاعیات دولت ایالات متحده امریکا ۵۳
- مبحث دوم: ایرادهای دولت ایران به صلاحیت دیوان و استدلال دیوان در مقابل ایرادات ۵۴
- گفتار اول: ایرادات دولت ایران ۵۴
- گفتار دوم: استدلال دیوان در مقابل ایرادهای دولت ایران ۵۴
- مبحث سوم: رای دیوان ۵۷
- فصل دوم: در پرونده مربوط به شکایت دولت نیکاراگوآ علیه ایالات متحده امریکا (۱۹۸۴) .. ۵۸
- مبحث اول: جریان دادرسی، خواسته‌ها و ادعاهای نیکاراگوآ و نظرات ایالات متحده امریکا. ۵۸
- گفتار اول: جریان دادرسی ۵۸
- گفتار دوم: ادعاها و خواسته‌های نیکاراگوآ ۵۹
- گفتار سوم: نظرات ایالات متحده امریکا ۶۱
- مبحث دوم: رای دیوان ۶۲
- مبحث سوم: بررسی رای دیوان و مسائل مطروحه در آن ۶۴
- گفتار اول: در مرحله مقدماتی ۶۵
- الف - عدم حضور یک طرف اختلاف، در دیوان ۶۵
- ب: نظر دیوان در موضوع صلاحیت ۶۶
- ج: قابل رسیدگی قضائی بودن ۶۸
- گفتار دوم: در مرحله ماهوی ۷۰

الف: رابطه حقوق بین الملل عرفی و حقوق بین الملل قراردادی.....	۷۰
ب: حق دفاع مشروع انفرادی یا دسته جمعی.....	۷۱
ج: اصل عدم دخالت.....	۷۳
د: مسأله حاکمیت ملی.....	۷۴
ه: حقوق بین الملل انسانی.....	۷۵
و: ماهیت قواعد ناظر به توسل به نیروهای نظامی.....	۷۶
گفتار سوم: نتیجه رای دیوان.....	۷۸
فصل سوم قضیه حمله نیروهای امریکایی به سکوهای نفتی ایران در خلیج فارس.....	۸۰
طرح بحث.....	۸۰
مبحث اول: زمینه دعوی، مبانی حقوقی ادعای ایران و ایرادات صلاحیتی امریکا.....	۸۱
گفتار اول: زمینه دعوی.....	۸۱
گفتار دوم: مبانی حقوقی ادعای ایران.....	۸۳
گفتار سوم: ایرادات صلاحیتی امریکا.....	۸۵
مبحث دوم: نکات مهم و موضوعات مورد بحث رای دیوان.....	۸۷
گفتار اول: نکات مهم رأی دیوان.....	۸۷
گفتار دوم: موضوعات مورد بحث در رای دیوان.....	۸۷
مبحث سوم: متن رأی دیوان و بررسی خواسته‌ها و ایرادات طرفین.....	۹۵
گفتار اول: متن رأی دیوان.....	۹۶
گفتار دوم: خواسته‌های دولت ایران.....	۹۶
گفتار سوم: بررسی ایرادات امریکا.....	۹۹
فصل چهارم قضیه بوسنی هرزگوین علیه یوگسلاوی (۱۹۹۶).....	۱۱۶
مبحث اول: زمینه دعوی و ایرادات مقدماتی.....	۱۱۶
گفتار اول: زمینه دعوی و شکایات بوسنی هرزگوین.....	۱۱۶

۱۲۰	گفتار دوم: ایرادات مقدماتی یوگسلاوی
۱۲۰	الف: ایراد مقدماتی اول و دوم
۱۲۰	ب: ایراد مقدماتی سوم
۱۲۰	ج: ایراد مقدماتی چهارم
۱۲۰	د: ایراد مقدماتی پنجم
۱۲۱	ه: ایراد مقدماتی ششم
۱۲۱	و: ایراد مقدماتی هفتم
۱۲۱	ز: ایراد مقدماتی هشتم
۱۲۲	مبحث دوم: ایرادات صلاحیتی و رویه قضائی دیوان نسبت به آن
۱۲۲	گفتار اول: ایرادات صلاحیتی
۱۲۵	گفتار دوم: رویه قضائی دیوان در مقابل ایرادات
۱۲۸	مبحث سوم: پاسخ دیوان به ایرادات ماهوی یوگسلاوی
۱۳۴	فصل پنجم قضیه لاکربی (۱۹۹۸) LOCKERBIE
۱۳۴	مبحث اول: زمینه دعوی و اظهارات طرفین
۱۳۸	مبحث دوم: ایراد به صلاحیت دیوان
۱۳۹	گفتار اول: عدم مذاکره و ارجاع امر به داوری
۱۴۰	گفتار دوم: فقدان اختلاف حقوقی
۱۴۰	الف: وجود اختلاف کلی درباره تفسیر و اجرای کنوانسیون مونترال
۱۴۳	ب: اختلاف خاص درباره تفسیر و اجرای ماده ۷ کنوانسیون
۱۴۶	ج: اختلافات خاص درباره بند ۱ ماده ۱۱ کنوانسیون
۱۴۷	د. صلاحیت دیوان برای رسیدگی به مسؤولیت اقدامات بریتانیا
۱۴۸	گفتار سوم: قابلیت استماع دعوا
۱۵۳	گفتار چهارم: موضوعیت نداشتن دعوی

مبحث سوم: بررسی ایرادات طرفین و اظهار نظر دیوان ۱۵۸

گفتار اول: ایرادات مقدماتی مطرح شده از سوی امریکا ۱۵۸

گفتار دوم: بررسی ایراد عدم قابلیت استماع ۱۶۵

گفتار سوم: بررسی ایراد سوم امریکا مبنی بر موضوعیت نداشتن ادعای لیبی ۱۶۷

فصل ششم: دعوی مرز دریایی و زمینی میان کامرون و نیجریه (۱۹۹۸) ۱۷۱

مبحث اول: زمینه دعوی و اظهارات طرفین ۱۷۱

مبحث دوم: ایرادات مقدماتی نیجریه ۱۷۵

مبحث سوم: اظهار نظر دیوان درباره ایرادات مقدماتی مطرح شده از سوی نیجریه ۱۷۸

نتیجه

منابع

مقدمه

ز نام خدا سازد آنرا کلید

خرد هر کجا گنجی آرد پدید

همانا ناخردمند را چاه ساز

خدای خردبخش بخرد نواز

حمد و سپاس خداوندی را که پروردگار جهانیان است و برای هدایت بشر، نعمت کتاب، رسول و خرد را در اختیارش گذاشت و درود و سلام بر پیامبر امینش حضرت محمد (ص) و خاندان پاک و یاران فداکار و پیروان نیکوکارش تا روز رستاخیز.

و سپاس فراوان استادانی را که به ارشاد طالبان دانش، کمر همت بسته و دانش و بینش خود را به منظور هدایت آنها به رایگان و بی هیچ منتهی، در اختیارشان گذاشته‌اند.

تحقیق، تدریس، مطالعه و اندیشه در قواعد حقوقی وقتی به واقعیت نزدیک می‌شود که کاربرد آن در تصمیمات قضائی ظهور پیدا کند. از تصمیمات قضائی آنچه که باقی می‌ماند و اضافه بر پرونده خاص به حقوق تحرک می‌دهد و در تحقیقات و مطالعات مورد توجه و از منابع حقوق می‌باشد رویه قضایی است که به قول رنه داوید مؤلف کتاب نظامهای بزرگ حقوقی معاصر، «کتابهای علمی حقوقی غالباً چیزی جز تفسیر رویه‌های قضایی انجام نمی‌دهند». رویه قضایی تا به آن پایه اهمیت دارد که بنیاد حقوقی بعضی از کشورها بر پایه آن استوار بوده و هست و عمیق‌ترین و ظریف‌ترین روابط حقوقی را شکل می‌دهد. آن دسته از کشورهایی که به قانون پیوسته‌اند و مراجع قانونگذاری آنها چهارچوب معین می‌کنند باز هم نقطه تبلور حقوق را در رویه‌های قضایی جستجو می‌کنند.

رویه‌های قضایی از یک طرف مکمل قانون هستند و از طرف دیگر قانون را با جامعه بین المللی و نیازهای آن سازگار می‌سازند.

در هر یک از رشته‌های حقوقی که وارد می‌شویم، می‌بینیم با کمک رویه‌های قضایی می‌شود مواد قانون را در جهت اجرای عدالت، عینیت بخشید. رویه قضایی از این هم فراتر می‌رود و در یک بررسی کلی همه اقدامات مکرر مراجع قضائی را در بر می‌گیرد و دستوراتی که دادگاه در موارد مشابه اعمال می‌نماید می‌تواند رویه قضایی نامیده شود به عبارت دیگر شکل کلی تصمیم مکرر قضائی که در موارد مشابه به لحاظ الزام معنوی و یا الزام قانونی مبنای حکم مرجع قضائی قرار گیرد رویه قضائی است.

مراحل رسیدگی دیوان اغلب با مسأله «ایرادهای مقدماتی Preliminary objections» روبه رو می‌شود و این امر با اتخاذ تصمیمات خاص توسط دیوان حل و فصل می‌گردد. به این صورت که در مواردی دیوان به منظور رسیدگی به ایرادات مقدماتی، رسیدگی اصلی خود را به حالت تعلیق در می‌آورد و در مواردی نسبت به تأیید یا رد ایرادهای مقدماتی اقدام می‌نماید و یا اینکه رسیدگی به ایرادهای مقدماتی را به مرحله رسیدگی ماهوی واگذار می‌کند به عبارت دیگر طرفهای دعوی ممکن است از دیوان بخواهند مسأله اعتراضات مقدماتی را با قمست ماهوی قضیه یکجا تحت رسیدگی قرار دهد. تا سال ۱۹۷۲ که قواعد کار دیوان مورد تجدیدنظر قرار گرفت دیوان مزبور می‌توانست در این باره خودش تصمیم بگیرد و در واقع در چندین مورد همین کار را انجام داد.

اساسنامه دیوان بین‌المللی دادگستری در ماده (۶) ۳۶ مقرر می‌نماید در صورت بروز اختلاف راجع به صلاحیت دیوان موضوع توسط دیوان حل و فصل می‌شود و این بدان معنی است که از لحاظ مسأله صلاحیت، صلاحیت اجباری دیوان وجود دارد. در رای مربوط به اعتراضهای مقدماتی دیوان می‌تواند یکی از اعتراض‌ها را قبول نماید که در نتیجه دعوی مختومه خواهد شد یا اعتراضات مزبور را رد نماید و به رسیدگی ماهوی بپردازد و یا اعلام نماید که اعتراضهای مقدماتی صرفاً حالت مقدماتی ندارند و مربوط به کل قضیه است.

به هر حال در رساله حاضر رویه قضائی دیوان نسبت به ایرادات مقدماتی مطرح شده از سال ۱۹۸۰ به بعد نسبت به صلاحیت اجباری دیوان در دو بخش مورد بررسی قرار گرفته است.

در قسمت اول از بخش اول از مفهوم، سابقه تاریخی، اهمیت و شرایط تحقق صلاحیت اجباری در چهار فصل بحث شده است.

بلحاظ نقش مهم بحث ایرادات در این رساله، قسمت دوم از بخش اول را به بررسی، مفهوم و اقسام ایرادات و تصمیم دیوان در مقابل آن اختصاص داده‌ایم. بطوریکه در یک روال منطقی فصل اول بخش دوم را به بررسی مفهوم ایرادات در دو مبحث اختصاص داده و در فصل دوم از اقسام ایرادات در حقوق داخلی و حقوق بین‌الملل سخن گفته‌ایم و در فصل سوم از بخش دوم از تصمیم دیوان نسبت به ایرادات مقدماتی بحث شده است.

و بالاخره در بخش دوم رویه قضائی دیوان دادگستری بین‌المللی را در شش قضیه از سال ۱۹۸۰ به بعد با ترجمه کامل پرونده‌ها، در شش فصل (با اختصاص هر فصل به یک قضیه) مورد بررسی قرار داده‌ایم.

بدلیل ترجمه متن کامل پرونده‌ها و ضرورت پرداختن به جزئیات ایرادات مقدماتی مطرح شده و پاسخ دیوان نسبت به آن، حجم بخش سوم بسیار زیادتر از مجموع دو بخش اول و دوم شده است که امیدوارم این امر اجتناب‌ناپذیر از ایرادات این رساله تلقی نگردد.

در پایان لازم می‌دانم از تمامی اساتید محترم، استادان راهنما، مشاور و دیگر عزیزانی که هر کدام به نوعی اینجانب را در تهیه و تدوین این رساله یاری کرده‌اند صمیمانه تشکر و قدردانی نمایم.

بخش اول:

قسمت اول: مفهوم، سابقه تاریخی، اهمیت و شرایط تحقق صلاحیت اجباری دیوان

فصل اول:

مفهوم صلاحیت اجباری

بند ۱ ماده ۳۶ اساسنامه دیوان بین المللی دادگستری درباره صلاحیت دیوان مقرر می‌دارد: «صلاحیت دیوان شامل کلیه اختلافاتی است که اصحاب دعوی به آن رجوع می‌کنند و همچنین شامل کلیه مواردی است که در منشور ملل متحد و یا قراردادها و مقاوله نامه‌ها جاری است».

این تعریف با دقت نظر در آن، به نظر می‌رسد که کامل نباشد زیرا، صلاحیت دیوان شامل کلیه اختلافاتی که اصحاب دعوی به آن رجوع می‌کنند نیست، بلکه دارای محدودیتهایی می‌باشند:

مبحث اول: از لحاظ اصحاب دعوی

فقط دولتها می‌توانند اختلافات خود را به دیوان بین المللی دادگستری ارجاع نمایند. بنابراین، اشخاص حقیقی و شرکتهای تجارتهی اعم از داخلی و خارجی و مؤسسات عمومی، داخلی و بین المللی نمی‌توانند نزد دیوان طرح دعوی نمایند. با وجود این، دولتها به عنوان حمایت از اتباع خود علیه دولت دیگر می‌توانند نزد دیوان طرح دعوی نمایند.

ولی در این صورت نیز، موضوعی که در دادگاه مطرح می‌شود در واقع، اختلاف میان دولتهاست.

ثانیاً، اصحاب دعوی باید از اعضای اساسنامه دیوان بین المللی دادگستری باشند.

اضافه می‌نماید اعضای اساسنامه شامل، اعضای سازمان ملل متحد و کسانی که (دولتهایی که) با رعایت مفاد بند

۲ ماده ۹۳ منشور می‌توانند، عضو اساسنامه دیوان بین المللی دادگستری بشوند، می‌گردند.

در مورد اخیر بند ۲ ماده ۹۳ منشور مقرر می‌دارد: «هر دولتی که عضو ملل متحد نیست، می‌تواند با قبول

شرایطی که در هر مورد بر حسب توصیه شورای امنیت توسط مجمع عمومی معین می‌گردد، اساسنامه دیوان

بین‌المللی دادگستری را بپذیرد».

دولت سوئیس اولین دولتی بود که این درخواست را مطرح کرد. دولتهای سان مارینو، لیختن اشتاین و نائور و مانند سوئیس، عضو سازمان ملل متحد نیستند لیکن به عضویت اساسنامه دیوان بین‌المللی دادگستری درآمده‌اند. (۱)

ثالثاً، دولتهایی هستند که عضو اساسنامه نیستند می‌توانند، اختلافاتشان را به دیوان بین‌المللی دادگستری ارجاع دهند.

این دولتها باید دارای شرایطی باشند که در قطعنامه مورخ ۱۵ اکتبر ۱۹۴۶ شورای امنیت معین شده است.

مبحث دوم: از نظر موضوع دعوی

دیوان بین‌المللی دادگستری فقط به اختلافات حقوقی موجود میان دولتها رسیدگی می‌کند.

محدودیت صلاحیت دیوان به اختلافات حقوقی، هم در بند ۲ ماده ۳۶ اساسنامه دیوان و هم در اعلامیه‌های متعدد پذیرش صلاحیت اجباری مورد تأیید قرار گرفته است.

در نتیجه اختلافات کیفری و سیاسی قابل طرح در دیوان نیست.

باید اضافه کرد اختلافات مطروحه حقوقی، احصایی نیست و منحصر به موارد مصرحه در بند ۲ ماده ۳۶ اساسنامه نیست و این موارد، صرفاً از باب نمونه می‌باشد.

در مورد اختلافات سیاسی، این نکته شایان ذکر است اگر این اختلافات با اختلافات حقوقی آمیخته باشد یا اینکه اختلافات از جهتی دارای بعد سیاسی باشد و از جهت دیگر، اختلافات حقوقی باشد، دیوان در اینصورت صالح برای رسیدگی می‌باشد.

برای مثال در قضیه شکایت نیکاراگوئه علیه امریکا در دیوان، علیرغم اینکه امریکا استدلال کرد: «مواردی که نیکاراگوئه در دادخواست خود طرح کرده همه از نوع مسائل سیاسی بوده و باید در شورای امنیت سازمان ملل و یا در چهارچوب سازمان کشورهای امریکایی مطرح شود و دادگاه لاهه مرجع صلاحیتدار جهت رسیدگی به این قبیل

1- International court of justice, Department of public information of U.N.P.6.

اختلافات نیست.»

دادگاه پاسخ داد: «در این مورد، دادگاه خود را جزئی از سیستم ملل متحد دانسته و معتقد است که همزمان با رسیدگی اختلاف در شورای امنیت، قضیه در دیوان نیز مطرح شود. وظایف شورای امنیت دارای ماهیت سیاسی است در حالیکه وظایف دادگاه واجد جنبه حقوقی می‌باشد. بنابراین هر دو سازمان که وظایفشان مکمل یکدیگر است می‌توانند جداگانه موضوع را مورد بررسی قرار دهند.^(۱)»

مبحث سوم: رضایت دولتها

این مطلب در بحث شرایط تحقق صلاحیت اجباری خواهد آمد.

تنها به این مطلب اکتفا می‌شود که صرف عضویت در سازمان ملل متحد یا اساسنامه دیوان بین‌المللی دادگستری، برای طرح دعوی نزد دیوان بین‌المللی دادگستری کافی بلکه، دولتها باید قبل از طرح دعوی، به شکلی رضایت خود را جهت رسیدگی به یک اختلاف معین یا اختلافات حقوقی اعلام کرده باشند.

۱- ر.ک. سعید میرزایی ینگجه - «رای دیوان لاهه در قضیه شکایت نیکاراگوئه علیه امریکا» مجله سیاست خارجی، جلد اول، شماره ۴، پائیز ۱۳۶۵، صص ۸۱۴ و ۸۱۵.